

هیئت نظارت و ارزیابی فرهنگی و علمی

بود که به پیشنهاد اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی و تصویب آن شورا انتخاب می‌شوند. اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی نام اعضای پیشنهادی خود را کتباً به دبیرخانه شورای عالی ارائه می‌دهند تا در دستور کار شورا قرار گیرد و مدت عضویت آنان نیز چهار سال می‌باشد که انتخاب مجدد آنان نیز بلامانع است.

در حال حاضر آقای دکتر صادق واعظزاده به عنوان رئیس هیئت تعیین و با حکم رئیس جمهور و رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی منصوب شده است و آقایان حجت الاسلام والمسلمین دکتر محسن قمی، دکتر حسین مظفر، مهندس سید مصطفی میرسلیم، دکتر علیرضا مردندی، دکتر عباسعلی زالی، دکتر جعفر توفیقی، دکتر محمد فرهادی و دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی با تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان اعضای هیئت فعالیت می‌نمایند.

آیین نامه هیئت طی نامه شماره ۲۲۷/دش مورخ ۱۳۸۰/۲/۹ به دستگاه‌های ذی ربط ابلاغ شد. بر طبق این آیین‌نامه، هیئت نظارت و ارزیابی فرهنگی و علمی شورای عالی انقلاب فرهنگی به منظور ارائه تصویری واقعی از وضعیت فرهنگی و علمی کشور و روند تحولات و چالش‌های آن، وظیفه تدوین شاخص‌ها و ضوابط ارزیابی،

شورای عالی انقلاب فرهنگی ارزیابی وضعیت فرهنگی و علمی کشور و تبیین و تعیین شاخص‌های کمی برای ارزیابی وضع فرهنگی کشور را در بندهای ۵ و ۶ وظائف خویش تصویب کرده است. همچنین شورای عالی در مباحث و مصوبات دیگر خود در چند مورد بر ضرورت ارزیابی وضع علمی و فرهنگی کشور و ارایه نتایج آن به شورا تأکید ورزیده است. با هدف تحقق این امر هیئت تبیین و تعیین شاخص‌های ارزیابی وضع فرهنگی کشور از اردیبهشت ۱۳۷۸ با عضویت گروهی از صاحب نظران علمی و فرهنگی تشکیل شد و اولین جلسه خود را در تاریخ ۷۸/۲/۲۱ برگزار نمود. در ضمن مباحث مقدماتی هیئت، ضرورت ساماندهی امر ارزیابی وضع علمی و فرهنگی کشور مشخص شد، لذا آیین نامه ارزیابی وضع علمی و فرهنگی کشور پس از تهیه به تأیید هیات رسید و برای تصویب به شورای عالی انقلاب فرهنگی تقدیم گردید.

سرانجام در روزهای پایانی سال ۱۳۷۹ در جلسه ۴۷۶ مورخ ۷۹/۱۲/۹ شورای عالی انقلاب فرهنگی آیین نامه هیات نظارت و ارزیابی فرهنگی و علمی در ۱۱ ماده و ۳ تبصره به تصویب رسید. به موجب آیین‌نامه: اعضای هیات مرکب از نه نفر از شخصیت‌های فرهنگی و علمی کشور خواهد

بررسی و ارزیابی وضعیت فرهنگی، علمی، آموزشی و پژوهشی کشور و ارائه آن را در قالب گزارش‌های سالانه و هماهنگی و هدایت امر ارزیابی را بر عهده دارد.

گزارش‌های سالانه به منظور اطلاع مردم و مسوولان از موقعیت و روند فرهنگی و علمی کشور در عرصه داخلی و بین‌المللی، تشویق و ترغیب دست‌اندرکاران فرهنگی و علمی جمهوری اسلامی ایران و ایجاد رقابت مثبت و سازنده در انجام وظایف، پیشنهاد راهکارهای مناسب به شورای عالی انقلاب فرهنگی برای رفع مشکلات و ارتقای معیارهای فرهنگی و علمی کشور، ایجاد نظام هماهنگ ارزیابی فرهنگی و علمی با استفاده از همه تجارب و امکانات موجود کشور است.

در آیین‌نامه مزبور مقرر شده است شاخص‌های ارزیابی به صورت شاخص‌های کلان و خرد به تفکیک در حوزه‌های «آموزش پیش دانشگاهی»، «آموزش عالی»، «تحقیقات» و «فرهنگ و ارتباطات» معین شود. بر این اساس، بررسی‌های کارشناسانه و دقیق و بحث و تبادل نظر در خصوص تعیین شاخص‌های برشمرده شده و ارزیابی بر مبنای این شاخص‌ها تاکنون وجه همت این هیئت بوده است. در این فرآیند ابتدا پس از بررسی و تهیه پیش نویس شاخص‌ها در هر یک از معاونت‌های هیئت، موارد در شوراهای ارزیابی ذی ربط هیئت بررسی می‌شوند. این شاخص‌ها سپس در جلسات اصلی هیئت به بحث و تبادل نظر گذارده شده و تصویب می‌شوند. نتیجه بحث و تبادل نظر و تصویب هیئت نظارت و ارزیابی؛ به شورای عالی انقلاب فرهنگی به منظور

تصویب نهایی تقدیم می‌گردد. پس از آن با توجه به شاخص‌هایی که به تصویب نهایی رسیده‌اند کار تهیه اطلاعات از طریق سازمان‌ها و دستگاه‌های ذی ربط آغاز می‌شود. اطلاعات ارایه شده در هیئت مورد بررسی و تحلیل دقیق قرار می‌گیرد و بر آن اساس وضع فرهنگی و علمی کشور، چالش‌های موجود و پیش رو، راهکارهای مقابله با چالش‌ها و رتبه‌بندی علمی و فرهنگی دستگاه‌ها و سازمان‌های ذیربط مشخص می‌گردد.

گزارش‌های خرد و کلان هیئت که مبتنی بر مصوبات شورای عالی انجام می‌شود، نقاط قوت نسبی دستگاه‌های مورد ارزیابی و همچنین وضعیت کلان کشور را از نظر نیروی انسانی، منابع مالی، ساختار سازمانی، عملکرد و بهره‌وری می‌سنجد و کمبودها و کاستی‌ها را نشان می‌دهد تا در ارتقاء کیفی مراکز تصمیم‌ساز فرهنگی و علمی و دستیابی به تصویری روشن و دقیق از وضعیت علم و فناوری در کشور موثر افتد.

درباره گستره ارزیابی وضعیت فرهنگی، علمی، آموزشی و پژوهشی کشور باید گفت که این ارزیابی شامل فعالیت‌های دولتی و غیردولتی در عرصه‌های مزبور به مفهوم وسیع است و در بخش‌های تعلیم و تربیت شامل آموزش قبل از دانشگاه و آموزش عالی، علم و فن‌آوری، فرهنگ و هنر و ارتباطات شامل کتاب و کتابخانه‌ها، نشریات و روزنامه‌ها، فیلم و سینما، موسیقی و هنرهای نمایشی، صدا و سیما، ارتباطات رایانه‌ای و میراث فرهنگی و موضوعات خاص که حسب مورد به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی می‌رسد، انجام می‌شود.

ارزیابی هر یک از بخش‌ها در دو سطح ارزیابی کلان (در این سطح وضع فرهنگی و علمی و آموزشی و پژوهشی کشور در مقیاس ملی ارزیابی می‌شود و وضعیت هر یک از بخش‌ها که شامل تعلیم و تربیت، علم و فن‌آوری، فرهنگ و ارتباطات می‌شود به صورت کلی و فراتر از دستگاه‌ها و سازمان‌های مربوط به آن بخش مورد بررسی قرار می‌گیرد. این ارزیابی باید روند بخش‌های مذکور و موقعیت نسبی هر یک را در عرصه بین‌المللی معین کند) و ارزیابی خرد (در این سطح وضعیت دستگاه‌ها و سازمان‌های مربوط به هر بخش و در مقایسه با هم ارزیابی می‌شود و باید در نهایت به رتبه‌بندی دستگاه‌ها و سازمان‌های مشابه منجر گردد) صورت می‌گیرد.

البته نتایج ارزیابی در هر بخش در قالب گزارش سالانه تدوین و به شورای عالی انقلاب فرهنگی تقدیم می‌شود و گزارش‌های سالانه باید شامل آسیب‌شناسی وضع فرهنگی و علمی و آموزشی و پژوهشی کشور و ارائه پیشنهادها مشخصی برای بهبود وضع در سطح کلان باشد. همچنین نتایج ارزیابی در سطح خرد در تخصیص بودجه و اعتبارات و اعطای امتیازات به دستگاه‌ها و سازمان‌های فرهنگی و علمی و آموزشی و پژوهشی مدنظر قرار می‌گیرد. دستگاه‌های تخصیص دهنده بودجه و دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی موظف هستند ظرف مدت سه ماه مشترکاً آیین‌نامه اجرایی این امر را به شورای عالی انقلاب فرهنگی پیشنهاد نمایند و گزارش‌های ارزیابی پس از تأیید شورای عالی انقلاب فرهنگی می‌تواند برای اطلاع عموم منتشر شده

و سرانجام گزارش‌های ارزیابی یا گزیده آنها به عنوان گزارش‌های رسمی جمهوری اسلامی ایران برای استفاده در اختیار سازمان‌های فرهنگی و علمی و بین‌المللی قرار می‌گیرد.

اهم اقدامات

هیئت نظارت و ارزیابی فرهنگی و علمی شورای عالی انقلاب فرهنگی به دلیل اهمیت فعالیت‌های هیئت، در اواسط سال گذشته از محضر رهبر معظم انقلاب اسلامی مدظله‌العالی استدعا شد تا هیئت را به حضور بپذیرند و با ارائه رهنمودهای خود هیئت را در انجام وظایف خود راهنمایی فرمایند. پیرو این تقاضا در تاریخ ۸۵/۵/۲۵ اعضای هیئت توفیق یافتند تا به خدمت معظم‌له برسند و از اظهار محبت و رهنمودهای دقیق ایشان برخوردار شوند.

در پی دیدار اعضای هیئت نظارت و ارزیابی فرهنگی و علمی با مقام معظم رهبری (مدظله)، هیئت بلافاصله با تشکیل جلسات متعدد و بررسی بیانات معظم‌له در اقدام منسجمی به تدوین راهکارهای اجرایی و تعیین دستگاه‌های ذی ربط با موضوع برای نحوه تحقق رهنمودهای ایشان اهتمام نمود. اهم این اقدامات عبارت بود از:

- ۱- تجزیه و تحلیل نظریات مقام معظم رهبری و استخراج محورهای آن و بحث و تبادل نظر درخصوص نحوه تحقق رهنمودهای معظم‌له و فرایند مناسب آن
- ۲- بحث و تبادل نظر درخصوص راهکارهای اجرایی رهنمودهای معظم‌له و برنامه اقدام و زمان بندی آن
- ۳- تدوین و تصویب «برنامه تحقق رهنمودهای مقام معظم رهبری» و تعیین

مسئولان اجرایی هر یک از محورهای ارائه شده به همراه برنامه اقدام اصلاحی و زمان بندی آن و متعهد ساختن آنها به طراحی مناسب برای تحقق رهنمودها

۴- تدوین و تصویب «آیین‌نامه ارتقای اثربخشی ارزیابی‌های علمی و فرهنگی و ایجاد تحولات راهبردی در سامانه علم و فرهنگ کشور» در هیئت و ارسال آن برای تصویب نهایی به شورای عالی انقلاب فرهنگی

در آیین‌نامه هیات نظارت

و ارزیابی فرهنگی و علمی

شاخص‌های ارزیابی به

صورت شاخص‌های کلان و

خرد به تفکیک در حوزه‌های

«آموزش پیش دانشگاهی»،

«آموزش عالی»، «تحقیقات»

و «فرهنگ و ارتباطات»

معین شده است

۵- تدوین نمودارهای «فرایند

ارزیابی در هیئت نظارت و ارزیابی

فرهنگی و علمی»؛ «فرایند ارزیابی از

دستگاه‌های علمی و فرهنگی کشور» و

«چرخه تحول و بهبود کیفیت در سامانه

فرهنگی و علمی کشور»

۶- تدوین برنامه‌های بازنگری

شاخص‌های فرهنگی و تدوین

شاخص‌های تعلیم و تربیت اسلامی

۷- برگزاری جلسه توجیهی با

شرکت اعضای هیئت، کلیه اعضای هیئت

علمی و کارشناسان شاغل در تشکیلات

هیئت و بحث و بررسی درخصوص

اهمیت و شیوه‌های تحقق رهنمودهای

مقام معظم رهبری مدظله‌العالی

۸- شتاب بخشیدن به فعالیت‌های

هیئت حسب رهنمود مقام معظم رهبری

به طوری که پس از تاریخ دیدار مذکور

این موارد نهایی شده و به شورای عالی

انقلاب فرهنگی ارسال شده است:

- شاخص‌های ارزیابی آموزش و

پرورش

- گزارش دومین ارزیابی خرد

موسسات پژوهشی وابسته به

سازمان‌های اجرایی

- راهکارهای ارتقای فعالیت‌های

موسسات پژوهشی وابسته به

سازمان‌های اجرایی

- ارزیابی خرد موسسات پژوهشی

وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و

فناوری

- چکیده، نتایج و پیشنهادهای

ارزیابی تحلیلی وضعیت فرهنگی کشور

که در چندین جلسه شورای عالی انقلاب

فرهنگی بحث شده و مقرر شد نتایج آن

در اختیار دستگاه‌ها و مدیران فرهنگی

قرار گیرد.

- آیین‌نامه ارتقای اثر بخشی

ارزیابی‌های علمی و فرهنگی و ایجاد

تحولات راهبردی در سامانه علم و

فرهنگ کشور

- گزارش، نتایج و پیشنهادهای اولین

ارزیابی کلان آموزش عالی در جمهوری

اسلامی ایران

با توجه به آنچه گفته شد می‌توان

فعالیت‌های هیئت را در طول یک سال

گذشته، به طور خلاصه و در قالب

معاونت فرهنگ، هنر و ارتباطات، معاونت

علم و فناوری، گروه ارزیابی علم و فناوری،

بخش ارزیابی آموزش عالی و بخش

ارزیابی آموزش و پرورش تقسیم‌بندی و

بیان کرد.

فعالیت معاونت فرهنگ، هنر و ارتباطات شامل اقدامات مربوط به تهیه و تدوین گزارش ارزیابی وضع سیاسی، فرهنگی و دینی دانشگاه‌ها از قبیل تشکیل کمیته‌های تخصصی، دعوت از استادان و صاحب نظران، آغاز ۳۰ پروژه تحقیقاتی خرد و همچنین گردآوری اطلاعات فرهنگی از دستگاه‌های مختلف، ایجاد بانک اطلاعات پروژه‌های تحقیقاتی درباره مسائل فرهنگی، دینی و سیاسی دانشگاه‌ها و پیگیری مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص ارزیابی فرهنگی کشور می‌شود.

معاونت علم و فناوری نیز در این یک سال به تهیه و تدوین گزارش سوم ارزیابی کلان علم و فناوری، تهیه و تدوین گزارش بررسی وضعیت ثبت اختراع و انتشار مقاله‌های علمی، تهیه آمارهای درخواستی یونسکو در زمینه علم و فناوری و بررسی اختلاف گزارش‌های ارائه شده یونسکو، تهیه چند مقاله در زمینه علم و فناوری و انتشار آنها، بازنگری در شاخص‌های کلان علم و فناوری و بازنگری در شاخص‌های خرد ارزیابی علم و فناوری پرداخته است.

گروه ارزیابی علم و فناوری در سطح تولیدات علمی، ارزیابی خرد علم و فناوری موسسات پژوهشی دستگاه‌های اجرایی ۱۳۸۲، ارزیابی خرد موسسات پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ۱۳۸۳، ارزیابی خرد علم و فناوری دانشگاه‌های مستقل (غیر وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) ۱۳۸۳، اتمام ارزیابی خرد دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ۱۳۸۳، اتمام گزارش ارزیابی علم و فناوری دانشگاه آزاد اسلامی ۱۳۸۲، اتمام بخش عمده ارزیابی خرد

دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۱۳۸۳ و ترمیم و اصلاح شاخص‌های ارزیابی موسسات پژوهشی به تفکیک حوزه فعالیت را در کارنامه خود درج کرده است.

گروه ارزیابی علم و فناوری نیز در سطح اجرایی آن دعوت از کارشناسان موسسات پژوهشی به تفکیک حوزه علمی برای اصلاح و ویرایش شاخص‌های ارزیابی موسسات پژوهشی، تشکیل جلسات در بین گروه ارزیابی خرد علم و فناوری و بخش آموزش عالی برای هماهنگی و همفکری فعالیت‌ها و پیگیری وضعیت درون‌دهی اطلاعات در سازمان‌های پژوهشی و دانشگاه‌ها را به عنوان سابقه فعالیت خود به ثبت رسانده است.

بخش ارزیابی آموزش عالی با انجام ارزیابی خرد آموزش عالی، اتمام ارزیابی خرد دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی (دانشگاه‌های غیرپزشکی) و تهیه نتایج و پیشنهادهای آن، ادامه ارزیابی خرد دانشگاه‌های علوم پزشکی، نحوه انجام ارزیابی شاخص‌های کیفی را نیز مشخص کرده است.

اقدامات گروه ارزیابی آموزش و پرورش عبارت است از تهیه گزارش وضعیت کلان آموزش و پرورش بر اساس محاسبه و تجزیه و تحلیل شاخص‌های کمی ارزیابی آموزش و پرورش و مبتنی بر اطلاعات دریافتی از کتاب آمار آموزش و پرورش در سال تحصیلی ۱۳۸۴-۱۳۸۵ و CD ارائه شده توسط دفتر توسعه مدیریت، فناوری و تحول اداری وزارت آموزش و پرورش. در این گزارش تغییرات تعداد کل آموزشگاه‌های کشور نسبت به سال قبل، مقایسه روند تغییرات آموزشگاه‌های شهری و روستایی، تغییرات آموزشگاه‌های

دولتی و غیردولتی و مقایسه آنها در کل کشور و هر یک از استان‌ها، محاسبه تغییرات صورت گرفته در تعداد کلاس‌ها و تراکم آنها و مقایسه با سال‌های قبل، محاسبه تغییرات در تعداد دانش‌آموزان دوره‌های ابتدایی، راهنمایی، متوسطه و پیش‌دانشگاهی و مقایسه آن با سال‌های قبل (شهری و روستایی)، محاسبه روند تغییرات در مراکز تربیت معلم و دانشسراهای روستایی و مقایسه آن با سال‌های قبل، چگونگی توزیع کارکنان آموزشی بر حسب نوع مدرک تحصیلی در کلیه دوره‌ها، چگونگی ترکیب کارمندان اداری بر حسب نوع مدرک تحصیلی در دوره‌های مختلف و محاسبه چگونگی توزیع کارکنان آموزشی و اداری بر حسب جنسیت در کلیه دوره‌ها توسط گروه ارزیابی آموزش و پرورش مورد سنجش قرار گرفته‌اند.

تشکیل جلسات متعدد با مدیریت و کارشناسان دفتر توسعه مدیریت، فناوری و تحول اداری وزارت آموزش و پرورش و دفتر آمار، برنامه‌ریزی و بودجه آن وزارت و سایر بخش‌های مرتبط، تشکیل چندین جلسه با کارشناسان فناوری اطلاعات هیأت نظارت و ارزیابی برای تبادل نظر در مورد چگونگی طراحی پایگاه داده و سایر موارد و نیز آغاز تهیه گزارش وضعیت کلان آموزش و پرورش در سال جاری بر اساس شاخص‌های کمی ارزیابی آموزش و پرورش با در نظر گرفتن تغییرات تعداد کل آموزشگاه‌های کشور نسبت به سال قبل و مقایسه روند تغییرات آموزشگاه‌های شهری و روستایی نیز از دیگر فعالیت‌های یک سال گذشته هیأت نظارت و ارزیابی فرهنگی و علمی شورای عالی انقلاب فرهنگی بود. ■